

# LES CLAUS DEL SANTUARI, UNA HISTÒRIA DEL GRAU 4t.

## El secret de l'Arca

En la simbòlica del grau quart la clau ocupa un lloc preeminent en la mesura que fou confiada als guardians comandats per l'Inspector ADONIRAM. Era l'indret segur on reposaven les despulles del Mestre, aquell que, encara ara fa ben poc, li heu pogut conèixer i reviure la història. Ara se us pot dir que una interpretació cristiana de la història mítica del Mestre podria ésser el fet d'haver rebut *les lleis secretes revelades a Moisès*. Lleis secretes, lliurades *secretament*, en la intimitat d'aquell *tu a tu*, també mític, en un cim, avui il·localitzable, del Sinaí. Les lleis, al capdavant conegudes per tots, des de gairebé sempre, com a “Taules de la Llei”, compendi, encara ara i aquí, de les regles de convivència humana vigents. I “Taules” que motivaren la construcció de l'Arca de l'Aliança per tal de poder ser protegides i preservades. L'“Arca” guardava les dues taules de la llei i contenia un vas ple del *mannà* que alimentà els hebreus al llarg de llur travessia del desert. Esdevenia per tant el símbol de *Tresor que servava l'Etern*, el secret de la vida. Se l'emportaven en les expedicions militars fins que, amb gran solemnitat, fou dipositada al palau de David. L'arca és “la barca”, l'assegurança de vida sobre la turbulència de les aigües. Serveix per portar les ànimes dels traspassats i “salvar-les” (Caront) en el recorregut cap a la vida eterna. Però només hi poden accedir els morts, a la nau. Altre que hi accedís, podia esdevenir immortal, en la mesura que havia travessat el llindar de la vida-mort. És l'essència de la recerca del Graal del cicle artúric, anàleg al valor simbòlic del mannà del desert, font de vida. És lògic, doncs, que tant el Graal com l'Arca fossin servats a recer de qual-sevol perill i tractats amb la més gran cura. Conta la llegenda que els bous que l'arrossegaven feren decantar-la: qui s'hi atansà i la tocà per evitar que anés a terra caigué immediatament ferit de mort. Calia, doncs, tenir la consciència clara del grau d'inclinació i de la possible perillositat. La preuada càrrega acusava el balanceig de les bèsties que la transportaven, gronxament que, per ell mateix, obeïa a la lògica de l'oscil·lació i que, per tant, *no fou correctament interpretat per un dels acompanyants del seguici*. Ho cito textualment del Vell Testament, del *Segon Llibre de Samuel*, capítol VI: “I arribaren a l'era de Nachon, i Ozà estengué la mà vers l'arca de Déu, car els bous la feren decantar. Aleshores s'inflamà la ira de Iaveh contra Ozà, i Déu el colpí allí mateix per la temeritat, i morí allí, vora l'arca de Déu”. O, en uns altres mots, “el que és sagrat no es toca”. En els signes que se us han ensenyat hi ha un balanceig, com aquell de l'Arca. Però, un i altre, els GG.: que han entrat en contacte, *estan segurs* que no cauran pas, que *han interpretat correctament* aquell decantament. No pot especular-se sobre allò que la *Tradició* ha imposat com a norma absoluta emparada per la mesura protectora

del *Secret*. L'essència de la humanitat, la raó d'ésser de l'home, en tant que zelador i vigilant de les generacions anteriors gràcies a l'esforç de les quals avui gaudim d'una superior qualitat de vida, ha de perpetuar-se i ser protegida pels elements humans capaços d'entendre-la. La *Tradició* és una planta delicada que demana ser atesa pels jardineros més amatents. Tot i ser de tija robusta però flexible, amb capacitat de vinclar-se per les ventades furients de la intolerància, té unes fulles febles que han d'ésser constantment vetllades i objecte d'especial cura. Perquè són fulles perennes que cap tardor no pot atènyer i, si en cau alguna, és perduda irreparable. I l'única manera de protegir-les és amb l'adob del *Secret*, que les situarà a recer de vents i sacseigs incòmodes. Som fulles de la planta immemorial que és la Francmaçoneria, cada nervi nou és una línia més de saviesa que va ramificant-se fins a l'infinit. El manteniment dels valors de la *Tradició* és una història documentada, per a la nostra cultura, des del Vell Testament, però que aleshores ja era vella i heretada de la memòria dels antics. L'"Arca" esdevé un símbol encara avui plenament vigent i explicable sobre el cicle de la vida (i, expressament, no he volgut allargar-me amb la simbologia paral·lela de l'altra arca mítica, la de Noè). L'arca, com a "barca" expressa "la salvació". Buidada per dins, acull l'espai necessari per a la subsistència humana en un medi advers. Fusiforme, evoca les banyes de la lluna, la foscor, la manca de llum. Si de cas, el reflex mínim de la llum. I per aquest "reflex" arribem a la caverna, al mite platonià que l'alimenta. En aquest interior, que ben podríem anomenar "santuari", s'hi guarda, a través del continent de l'arca o del graal, l'origen, l'arrel de tot, el *mannà* o la sang mítica. He dit que som --i sou-- fulles d'una planta conreada en un devenir de generacions. Una planta el fruit de la qual té un nom; un nom que des d'ara no us serà en absolut desconegut: ZIZA.

## El mite del Blat

Una cerimònia dels misteris d'Eleusis remarca el simbolisme essencial del blat. En el drama místic que commemorava la unió de Demèter amb Zeus, un gra de blat és representat com una hòstia dins de l'ostensori, el qual gra de blat és contemplat en silenci. Es tractava de l'escena de l'*epòptia*, la *contemplació*, en la qual els *epoptes* honoraven Demèter, deessa de la fecunditat i de la iniciació en els misteris de la vida. Aquesta contemplació evoca la perennitat de les estacions, el retorn de les collites, la mort del gra i la resurrecció en multitud de grans més. Aquest culte a la deessa garantia la perpetuació cíclica, el renovellament de la vida. Dualitat i paral·lelisme entre la vida humana i la vida vegetal, entre l'interior terrestre i l'interior humà (i, especialment aquell interior femení, generador i protector de les noves vides, d'iconografia tan cara a la imatgeria del romànic) Interessa especialment de remarcar el fet esmentat de la *contemplació*. Així com hem parlat de la fulla que som --que sou--, perenne i

immutable al pas estacional, ara és l'hora del *veure* i *callar*. No pas en va hem parlat del *Secret* reiteradament. *Secret* és ben sovint sinònim de *silenci*, d'assistir amb prudència a l'evolució dels esdeveniments i fer-ne la reflexió pertinent i necessària que ha de conduir al raciocini adequat i, en darrera instància, a la Llum, en majúscula. ¿Què no hi ha de més fascinant per viure que l'assistir al procés lent però segur de com la planta germina, creix i lliura el seu fruit? En les presses de l'existència d'aquest segle XX, per tòpic que pugui semblar, ¿quantes vegades ens hem aturat a contemplar l'humil bellesa d'un gerani, d'un pardal o d'un dragó escalador de façanes? El fet de l'abstracció conscient, de la meditació de la vida que batega al nostre voltant, és una raó més per estimar-la. El treball, constant, el silenci profitós en el qual, ara mateix, un escriu aquestes reflexions; l'interior de les quatre parets on es troba, amb el testimoni d'un sol que es pon entre virades de núvols rogents, el mateix espai celeste que aconsegueix l'indret físic dels escenaris on es desenvolupa la Francmaçoneria, justifica el que avui hàgiu assolit el títol de *Mestre Secret*. Perquè sereu *secrets*, sí, no pas perquè estigueu obligats al silenci perpetu; sinó perquè heu adquirit el compromís ineludible de parlar després de l'*observació metòdica i detallada* dels GG.: que precediu. Heu sentit parlar, en els graus anteriors, de les anomenades "Lògies de Perfecció", són les lògies que han d'acabar d'arrodonir el treball dels tres primers graus. I sabem que el treball que ens resta és ingent, podem tenir a vegades la sensació que no el podrem superar. Som les fulles d'aquella gran planta, o d'aquella tija humil que, un dia, temps era temps, contribuï decididament a alimentar la humanitat. Heu de fer parlar a qui no gosa dir res i fer callar a qui massa xerra. I saber aplicar-vos-ho, a vosaltres mateixos, quan calgui. Clourem així el cercle; el cercle que s'inicià en el temps llunyà i incert de l'operativitat, tan suggerent i tan ple d'aquelles boires estimades que bressolen el misteri dels picapedrers. Prendrem un gra de blat, com aquell que prengueren en l'antiguitat uns GG.: , i ens el mirarem conscients que, enllà del temps, aollit per la terra, pugui esdevenir un camp daurat curull de promeses. Un camp que durà per nom *ZIZA*, *resplendor* en hebreu, com a conseqüència i reflex dels bladers en llur plenitud i esplendor estiuenques.

## El llorer i l'olivera

A Vinyoles d'Orís (Osona) Jacint Verdaguer plantà un llorer. D'aquest llorer se n'han plantat esqueixos en força altres viles del país. El llorer és planta fàcil, s'adapta gairebé en qualsevol terreny i clima i en resisteix les inclemències. El seu fullam roman verd a l'hivern, cosa que li ha valgut arreu el simbolisme de la immortalitat. Aromàtica, desprèn l'alè benefactor dels déus: És la nimfa Dafne que es convertí en llorer per poder fugir d'Apol·lo (un tema recurrent en l'art

occidental). Els romans l'associaren a la glòria, al triomf més enllà de la vida. Símbol que transcendí l'aspecte militar per arribar al triomf de la cultura, de la creació literària: Dant o Ausiàs March, són poetes coronats per un llorer. Planta medicinal, significa la preservació de la vida per les virtuts que li permeten d'acabar malures i malalties. Posseeix també la virtut de purificar la impuresa moral. Per aquest motiu, capolada, la usava Apol·lo en els oracles. No podia pas ser altrament, si el blat representava l'acompliment del cicle, el llorer n'és la preservació.

L'olivera és divinitzada en l'himne homèric dedicat a Demèter. En la tradició judeocristiana, a la fi del diluvi, un colom porta a Noè el branquilló d'olivera, com a símbol de la pau. Sublimat el seu fruit esdevé símbol de la llum, aliment de llànties i llumeneres. Com el llorer, és símbol de victòria: els Grecs premien els vencedors dels Jocs Olímpics amb una corona d'olivera; no pas en va la seva fusta es considerava sagrada pel fet de ser l'arbre de l'Olimp.

Llorer i olivera són arbres d'una mediterraneïtat absoluta, lligats a la nostra tradició més ancestral, presents sovint en recintes sagrats. Tots dos representen la resistència en terres de vegades infèrtils, de difícil cultiu i que, malgrat tot, creixen i resisteixen seques per tal d'oferir-nos el que de bo porten. Esdevenen la divisa múltiple que el *Mestre Secret* no pot perdre mai de vista: pau, fecunditat, purificació, força, victòria i recompensa.

## El negre i el blanc

¿Per què, aleshores, aquest entorn que ara i aquí ens --us-- acull és negre, si hem acomplert el cicle, hem vençut la tenebra, hem tornat a néixer, ens hem purificat? Perquè ens havíem oblidat d'ADONIRAM, que, obeint ordres del rei Salomó, hagué de comandar una lleva de trenta mil homes, per a la construcció del Temple, l'Obra Total de l'home savi que fou aquell monarca, el qual instaurà, per primera vegada, la Tolerància Total. I ADONIRAM, el seu encarregat, disposà de les claus i acomplí puntualment la feina, però la desgràcia el perseguí i fou assassinat. Per aquest motiu ha estat aparellat amb certa freqüència amb la sort de l'Arquitecte, el Mestre HIRAM ABÍ, assassinat pels tres falsos companys (per l'evident paral·lelisme ortogràfic). Sigui com sigui, serà qui dirigirà els guardians de les despulles de l'Arquitecte i en controlarà l'accés; és a dir, serà qui disposarà de les *claus del santuari*. D'aquí l'obra en negre: tristesa, desolació, mort, la foscor de la tomba..., però també la negror obligada del gra de blat quan germina, o l'arrel que va obrint-se pas cap a la superfície o el nadó que brega en el ventre de la mare... I l'absència de llum a l'interior del santuari, aquest indret íntim que participa del *secret*, del *silenci* i de la *contemplació*. Aquest recinte, aquesta *Arca* que serveix la vida que bull i que a la fi esclatarà intensa i brillant com mai. Com Moisès, l'infant salvat de

les aigües, que representa haver superat la mort (el riu perillós) i així haver adquirit un caire miraculós que el portarà a liderar i refer el seu poble. Aquesta “excepcionalitat” li permetrà rebre, en acte de suprema intimitat, les Taules de la Llei al cim del Sinaí. I, finalment, *la clau*, l'accés al coneixement, a la *veritat*. La *clau* que cal saber girar correctament, *només quan calgui*, que ens ha de menar a la llum, al blanc; quan estiguem preparats, quan sapiguem obrir els ulls i concloure que el que veiem és desesperant i, malgrat tot, saber esperar, perquè si hi ha fe en la possibilitat de millora de l'home, aquest millorament s'esdevindrà. Aquesta és la clau que se us ha lliurat. Observeu-la: no és de metall ni és obra de ferrer. És de matèria orgànica, d'ivori, l'element irrompible i incorruptible que bastí el tron del gran Salomó. És d'os com ho és la nostra pròpia natura. Contràriament als tres primers graus que heu conegut, no és cap eina, ni estri ni instrument; és un signe. No obre res; **és per ella mateixa** l'obertura. Useu-la amb prudència i discreció.

Víctor PALLÀS  
Novembre 1997 / Febrer  
2004

#### **BREU BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA:**

- BACHELARD, Gaston. L'eau et les rêves Librairie José Corti. 1983 (18a. reim)  
BAYARD, Jean-Pierre. Le symbolisme maçonnique traditionnel (Vol. II) Edimaf. Paris, 1987 (3<sup>e</sup> édition).  
BERESNIAK, Daniel. Les clefs du Maître Secret. Éditions Detrad. Paris, 1989.  
BIEDERMANN, Hans Encyclopédie des symboles La Pochotèque. 1996.  
CHEVALIER, Jean & GHEERBRANT, Alain. Dictionnaire des symboles. Col. Bouquins. Éditions Robert Laffont et Éditions Jupiter. Paris, 1982.  
DURAND, Gilbert Les structures anthropologiques de l'imaginaire. Bordas, Paris 1969 (9a. edició).  
SERINGE, Pr Philippe. Les symboles. Éditions Hélios. Genève, 1985.  
El fragment del Vell Testament transcrit correspon al volum cinquè de la Bíblia de Montserrat: I i II de Samuel (1952).